

ondervangen door als zodanig calciumhydroxyde aan te brengen en dit te bedekken met zinkoxyde-eugenol. Het calciumhydroxyde fungeert dan als een doeltreffende barrière tegen de uittrekking van water ter plaatse van de expositie. Bedekt men echter de gehele dentinebodem met calciumhydroxyde dan wordt daardoor het tandbeen in zijn geheel voor toetreding van eugenol afgesloten.

Het succes van deze behandelmethode is vermoedelijk overigens helemaal afhankelijk van de reactie van het geëxponeerde pulpaweefsel op de bedekking met calciumhydroxyde: ZOE oefent daarop in zeer beperkte mate invloed uit.

8. ZOE ALS KANAALVULLING

Voor worteldentine gelden in principe dezelfde criteria als voor kroondentine: eugenol komt in concentraties vrij, die voldoende zijn om micro-organismen te doden zonder weefselcellen (o.a. van het periodontium) te schaden. Als ZOE in contact komt met het peri-apicale gebied – zonder dat van overvulling sprake is – dan zal de kans op celdood maar gering zijn: de concentratie van het nog aanwezige vrije eugenol zal voldoende snel verminderen om genezing binnen één of twee weken mogelijk te maken en wellicht gaat van die geringe aanwezigheid nog een therapeutische werking uit, in die zin dat de sensorische prikkelbaarheid van de zenuweinden op een gewenste wijze wordt geremd.

9. ZOE ALS PARODONTAAL WONDVERBAND

Over de werking van zinkoxyde-eugenol als parodontaal wondverband laat Hume zich in dit literatuuroverzicht niet uit, maar uit het vorenstaande valt gemakkelijk af te leiden dat hij daar stellig geen voorstander

van is. Wanneer men echter al van zo'n wondverband gebruik wil maken, dan is de keus beperkt en in de vergelijking komt ZOE er dan nog goed af. Zo vonden Coppes c.s. dat onder een niet-eugenol bevattend materiaal ('Coe-Pak', dat andere fenolcomponenten bevat) een significant sterkere groei van *Bacteroides melanogenicus* plaatsvond dan onder een verband

op ZOE-basis. ('Wondpak'). Ook het vóórkomen van foetor was bij 'Coe-Pak' significant hoger.⁴ Zo heeft blijkbaar elk preparaat zijn nadelen en het is dus niet verwonderlijk dat over het nut van een wondverband na een parodontaal-chirurgische ingreep de opvattingen nog altijd uiteenlopen.⁵

SUMMARY

POSITIVE AND NEGATIVE PROPERTIES OF ZINC OXIDE-EUGENOL.

Keywords: Operative dentistry – Zinc oxide-eugenol

The considerations discussed in this article provide an explanation for the therapeutic effects of ZOE when it is placed in contact with intact or carious dentin, and the toxic effects of ZOE when it is placed in contact with soft tissue or tissue culture.

When in contact with dentin without pulp exposure, ZOE should release sufficient eugenol to inhibit bacterial metabolism in dentin but insufficient eugenol to harm pulpal cells. Beneficial pulpal effects including sensory nerve inhibition, suppression of inflammation, and increase of local blood flow also may occur. Therapeutically, variation in ZOE thickness does not change eugenol availability nor does the choice between use as a lining, or base, or temporary dressing. Variation in the powder/liquid ratio of the ZOE mixture has only slight effects on eugenol availability. When ZOE is placed into contact with soft tissue, however, release of eugenol in sufficient concentrations to cause local cell death is likely.

ZOE appears to provide an appropriate drug delivery system into dentin that, in combination with its physical and handling properties, makes it an attractive and useful therapeutic material, providing that it does not contact soft tissue.

LITERATUUR

¹BRONGERSMA AJ. Problemen bij de indirecte pulpa-overkapping. Groningen: rijksuniversiteit 1969. Academisch proefschrift.

²HUME WR. The pharmacologic and toxicological properties of zinc oxide-eugenol. J Am Dent Assoc 1986; 113:789-91.

³CENTRALE MEDISCH PHARMACEUTISCHE COMMISSIE. Farmacotherapeutisch Kompas. 3e ed. Amstelveen: Ziekenfondsraad 1985; Hoofdstuk XV, pag 683.

⁴COPPEL, GREVERS A, HOOGENDIJK JL. Een vergelijking tussen een eugenol en een niet-eugenol bevattend parodontaal wondverband. Ned Tijdschr Tandheelkd 1968; 75:283-90.

⁵DONALD RA, CAFFESSE RG. Comparison of results following modified Widman flap surgery with and without surgical dressing. J Periodontol 1983; 54:470-5 (Exc. odontol. Sectie VIII, nr. 736, febr. 1984).

J. B. Visser, Laren (NH)

NED. VER. VAN TANDARTSEN/
WTA, VWT. Orthodontie voor de algemeen-practicus: mogelijkheden en beperkingen. 84 pag. Samsom Stafleu, Alphen aan den Rijn 1987. ISBN 90 6065 1316.

In Nederland is in 1953 het specialisme Dento-maxillaire orthopaedie ingesteld omdat er behoefte was aan tandartsen die op het gebied van de orthodontie meer kennis en ervaring moesten bezitten dan de tandarts-algemeen-practicus en in staat

moesten zijn ernstige afwijkingen te behandelen.

Sinds de instelling van het specialisme heeft de Orthodontie een grote ontwikkeling doorgemaakt. Het universitaire onderwijs in de Orthodontie heeft hiermee, wat de patiëntenbehandeling betreft, geen gelijke tred gehouden.

Zoals gezegd, het verlenen van orthodontische zorg, vergt speciale kennis en vaardigheden van de tandarts. Er is belangstelling nodig voor groei en ontwikke-

ling van het oro-faciale gebied. Op basis van kennis en inzicht kan de algemeen-practicus deze groei en ontwikkeling volgen en begeleiden. Ook is kennis nodig om de verschillende soorten afwijkingen te kunnen vaststellen en eventueel op het meest gunstige moment te behandelen. De algemeen-practicus zal dan moeten nagaan of hij zelf de behandeling zal uitvoeren of de patiënt zal verwijzen naar de specialist.

In deze syllabus wordt in zeven hoofdstukken een overzicht gegeven van de hui-

dige kennis op het gebied van de orthodontie die van betekenis is voor de orthodontische zorgverlening door de algemeen-practicus. De onderwerpen die aan de orde komen zijn: 1. Groei en gebitsontwikkeling; 2. Classificatie van orthodontische afwijkingen; 3. Onderzoek, diagnose en indicatie in de algemene praktijk; 4. Algemeen-practicus en orthodontie: therapeutische mogelijkheden; 5. Grenzen van de mogelijkheden tot behandeling door de algemeen-practicus; 6. Orthodontische behandeling voorafgaande aan een restauratieve behandeling (orthodontische behandeling van volwassenen) en 7. Samenwerking tandarts en specialist-orthodontist. Deze titels spreken voor zich en de inhoud van de hoofdstukken is dienovereenkomstig.

Zij die zich, na lezing van deze bijdragen, echter nog verder in de materie willen verdiepen, zullen een lijstje met naslagwerken en overige literatuurreferenties node missen. Overigens is aan de serie van dit soort syllabi weer een verzorgd uitgegeven exemplaar toegevoegd.

A. C. M. van de Poel, Winsum

A. LEWIN. *Electrognathographics*. 173 pag., 167 afb. Quintessence Publishing Co., Inc., Chicago, London, Berlin, Tokyo, Rio de Janeiro 1985. Prijs \$ 68,-. ISBN 0 86715 156 0.

Met deze Quintessence-uitgave wordt beoogd de practicus meer inzicht te verschaffen in de bewegingspatronen van de onderkaak, zoals die bij functies van het kauwstelsel kunnen worden herkend. Met deze kennis zouden diagnose en behandelingsplan bij de patiënt beter kunnen worden gerealiseerd. Voor de registratie van de onderkaakbewegingen wordt gebruik gemaakt van de Sirognathograph. Hierbij wordt de positie van slechts één punt van de kaak bepaald door registratie van het magnetisch veld van een op de onderkaak aangebrachte magneet en een, ten opzichte van de schedel georiënteerd, antennesysteem. In hoofdstuk 1 wordt uitvoerig ingegaan op de noodzakelijke jijkingsprocedures en 'fixatie' van het hoofd. Geen informatie wordt verstrekt over het oplosend vermogen, de kwantitatieve invloed van de hoofdbeweging en van technische specificaties, zoals lineariteit. Een bespreking van reproduceerbaarheid van de meetgegevens tussen verschillende meetsessies in verband met het aanbrengen van magneet en antennesysteem ontbreekt. Wel worden mogelijke ferromagnetische storingsbronnen zoals de patiëntenstoel, horloges en andere metaaldelen genoemd. In hoeverre elektromyografische registratie-apparatuur van invloed is op verstoring van het magnetisch veld wordt niet be-

schreven.

Hoofdstuk 2 geeft een aantal mogelijkheden om gegevens over de functionele contactsituaties van boven- en onderelementen te verkrijgen en geschikt te maken voor computerverwerking.

In de hoofdstukken 3 tot en met 8 wordt een groot aantal registraties weergegeven die inzicht verschaffen over de variaties in bewegingspatronen van de kaak, die bij het uitvoeren van grens- en kauwbewegingen kunnen worden herkend. Hierbij worden onderscheiden: voedseltype, kauwzijde, normale vs. omgekeerde knobbel-fissuurrelaties, normale vs. afwijkende relaties van de frontelementen, aanwezigheid van occlusiestoornissen etc. De registraties worden in tijd- en niet-tijdafhankelijke figuren weergegeven. Hierbij moeten een aantal opmerkingen worden gemaakt.

– Bij de bewegingspatronen in het 'frontale' vlak is, in afwijking van in de tandheelkundige en oraal-fysiologische literatuur (ook referenties p. 169!) gebruikelijke werkwijze, gekozen voor een weergave waarbij de patiënt van dorsaal wordt beschouwd.

– De indeling in vier patroontypen, gebaseerd op het voorkomen hiervan bij een groep van 45 jonge patiënten, lijkt goed bruikbaar. Voor de lezer zou bij deze indeling een algemene aanleiding van de bij het kauwbewegingsprofiel aan te geven karakteristieke momenten, zoals plaats en positie van het voedsel, richting van de beweging van de onderkaak op het moment van voedsel- en kiescontact, meer inzicht geven in de gebeurtenissen die zich tijdens het kauwen afspeelen.

– Bij de bewegingsprofielen die als anomalieën worden aangeduid, worden de aard en het type 'derangement' in het kaakgewricht onvoldoende gekarakteriseerd. Hierdoor kan nauwelijks een beeld worden gevormd van de klinische omstandigheden, die aanleiding geven tot de getoonde registraties (b.v. fig. 6.6 en 6.7).

De bij de referenties genoemde neurofysiologische literatuur leert ons veel over de motoriek van de onderkaak. De wijze waarop enkele van deze items ter sprake worden gebracht roept echter meer vragen op dan er worden beantwoord, b.v. 'silent periods' en consistentie van het voedsel (p. 41), contractiepatronen van de m. pterygoideus lateralis (p. 85), patroonbreedte en recruitering van 'motor units' (p. 89).

Kennis van kaakbewegingen tijdens functie en de hieraan ten grondslag liggende craniomandibulaire morfologie en neurofysiologische processen, is van belang voor de clinicus en oraal-fysiologische onderzoekers. De in dit boek getoonde illustraties geven de geïnteresseerde lezer een veelheid aan te herkennen bijzonderheden. Het gebruik van niet-gedefinieerde begrippen en de veelal summiere uitleg maakt interpretatie van veel figuren echter

moelijk, dan wel onmogelijk. Met een herziening van de tekst en goede selectie van de figuren zou de beweringsregistratie en haar variaties in een dergelijke fraaie uitvoering beter beantwoorden aan het gestelde doel voor onderzoeker en practicus.

B. Olthoff, Utrecht

H. GUGG. *Die praktische Ausbildung der Zahnarthelferin*. Tweede, herziene druk. 125 pag., 52 afb. Quintessenz Verlags GmbH, Berlin, Chicago, London, São Paulo, Tokio 1986. Prijs DM 78,-. ISBN 3 87652 797 X

Van dit in 1984 voor het eerst verschenen boek is thans een nieuwe, herziene versie uitgekomen. Zoals ook bij de bespreking van de eerste editie in dit tijdschrift werd opgemerkt (Ned Tijdschr Tandheelkd 1984; 91:330) richt het zich primair tot tandartsen in Duitsland, die door middel van stageverlening meewerken aan de opleiding van tandartsassistenten. De schrijver gaat hierbij uit van de situatie in zijn eigen praktijk. Hoewel het boek bij de collegae in Duitsland blijkbaar in een behoefte voorziet, zal dat in ons land wel aanzienlijk minder het geval zijn. De opleiding hier is immers anders georganiseerd, weliswaar ook met praktijkstages maar met meer nadruk op het praktisch onderwijs in de beroepsscholen.

De inhoud van het boek is bij het herzien grotendeels gelijk gebleven. De indeling is hier en daar wat veranderd en er zijn enkele zaken aan toegevoegd om het meer up to date te maken. Ten aanzien van de trend om meer en meer taken aan de assistent te delegeren, stelt de auteur zich op het standpunt dat de grens bereikt is. Op ander terrein staat hij wel open voor nieuwe ideeën. Zo is er een opmerkelijk nieuw gedeelte dat handelt over maatregelen, die genomen kunnen worden om de praktijk zoveel mogelijk milieuvriendelijk te doen zijn.

Theoretische uitweidingen moet men in dit boek niet zoeken. Literatuurlijsten zijn er niet en ook een alfabetisch register ontbreekt. Wat overblijft in dit overigens goed verzorgde boek is een duidelijk beschreven overzicht van zeer veel onderwerpen, die van belang zijn voor de taakvervulling van de tandartsassistent in een doorsneepraktijk. Als zodanig kan het ook van nut zijn voor de practici hier te lande.

H. Orbaan, Amstelveen

J.-P. SCHATZ, J.-PJOHO. Atlas der Anatomie im Fernröntgenbild. 80 pag., ill. Quintessenz Verlag-GmbH, Berlin, Chicago, London, São Paulo und Tokio 1986. Prijs DM 148,-. ISBN 3 87652 400 8.

Een grondige kennis van de anatomie van het hoofd-halsgebied is een eerste vereiste voor een juiste interpretatie van röntgenfoto's van dit gebied. Dit geldt voor iedereen die schedelröntgenfoto's beoordeelt: de kaakchirurg, de orthodontist en iedere andere medicus die in dit gebied werkzaam is. Vaak is de stap van de driedimensionale anatomie naar de tweedimensionale röntgenfoto moeilijk te maken. Dit boek doet een poging dit probleem te vereenvoudigen.

Daartoe hebben de auteurs gebruik gemaakt van het hoofd van een overledene. Dit hoofd werd in een aantal sagittale segmenten (evenwijdig aan de mediaanlijn) van ongeveer 2 cm dikte gesneden. Deze sneden worden röntgenologisch afgebeeld. Daardoor worden de anatomische structuren en cefalometrische meetpunten meer vrij geprojecteerd weergegeven dan op een röntgenfoto van de totale schedel het geval is. Daarnaast werden de anatomische segmenten gefotografeerd. Zowel bij deze kleurenfoto's als bij de röntgenfoto's wordt van transparanten, met verwijzingen, gebruik gemaakt om alle anatomische details aan te geven.

In principe is dit een zeer doordachte en leerzame wijze van presentatie. De uitvoering van dit idee is ook van uitzonderlijk hoog gehalte. Zowel de röntgenfoto's als de kleurenfoto's van de anatomie zijn van zeer hoge kwaliteit. Ook de transparanten zijn zeer mooi verzorgd. Omdat praktisch het gehele boek uit deze afbeeldingen bestaat geldt deze positieve waardering voor de gehele uitgave. Enkele minder positieve aspecten zijn echter het ontbreken van elke verklarende tekst (afgezien van 1½ pagina inleiding) en het enigszins moeilijke referentiesysteem om te bepalen welke snede in een bepaalde afbeelding is weergegeven. Ook het ontbreken van paginanummering en het feit dat één van de anatomische foto's verkeerd om staat afgedrukt (neus naar links in plaats van naar rechts, zoals bij alle andere afbeeldingen) zijn lastig en storend bij een verder prachtig en zeer compleet uitgevoerd boek.

De doelgroep zal zich binnen de Nederlandse professe in eerste instantie beperken tot de kaakchirurgen. De anatomische structuren gaan ver in detail (bijna alle spieren en slijmvliesplooiën e.d. worden genoemd). Maar ook de geïnteresseerde orthodontist zal zich door de wijze van presentatie een duidelijk beeld kunnen vormen van de discrepantie tussen de werkelijke anatomie en de röntgenanatomie. Daarmee heeft dit boek aan de belangrijkste doelstelling voldaan: 'Ziel dieser Ar-

beit ist es, das für die Analyse von Fernröntgenbildern unentbehrliche röntgenanatomische Verständnis des kieferorthopädisch interessierten Klinikern zu vervollständigen.'

L. V. Arnold, Marum

K. D. HELLWEGE. Die Wurzelglättung. 288 pag., ill. Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin, Chicago, London, São Paulo, Tokio 1987. Prijs f 431,50. ISBN 3 87652 890 9.

Aan de belangrijke en moeilijke onderdelen van de parodontale therapie, rootplanning en curettage (of subgingivale reiniging) wordt in de leerboeken meestal weinig aandacht besteed. Vragen die bij deze behandeling opkomen zijn bijvoorbeeld: welke curette moet op welke plaats worden toegepast of waar en op welke manier kan tijdens het rootplanen het beste worden afgesteund?

Geïnspireerd door Gordon en Anna Matsuishi Pattison, de auteurs van het bekende standaardwerk voor studenten en mondhygiënist, 'Periodontal instrumentation; a clinical manual', heeft de schrijver dit boek geschreven. Onder meer komen de volgende onderwerpen aan de orde: anatomie, met in het bijzonder de morfologie van de gebitselementen, microbiologie, voor- en nadelen van verschillende pocketmeters, curettes, parodontale meetmethoden, afsteuning en handvoering van de curette, systematiek van het rootplanen en de toepassing van chemotherapeutica in de initiële parodontale therapie. Bij dit laatste onderwerp komt de toepassing van chloorhexidine, tetracycline in de vorm van een lokale toediening volgens Goodson en de subgingivale spoeling volgens Keyes aan de orde.

Parodontale chirurgie wordt nauwelijks besproken.

Samenvattend: een praktisch en plezierig leesbaar, rijk en duidelijk geïllustreerd handboek dat een goede aanvulling is op bijvoorbeeld het bekende boek 'Parodontologie' van Jan Lindhe.

L. J. van Dijk, Winsum

M. KUWATA. Color atlas of ceramometal technology. Volume 2, 395 pag., 900 afb. Ishiyaku EuroAmerica, Inc., St. Louis, Tokyo 1986. Prijs f 226,-. ISBN 0 912791 13 6.

Dit tweede boek van Masahiro Kuwata over de porseleintechniek ziet er, evenals het eerste boek – dat de eerste vier hoofdstukken behandelt – goed verzorgd uit. De verschillende techniekfasen worden belicht aan de hand van fraai fotomateriaal.

Het vijfde hoofdstuk behandelt de condensatietechniek van porseleinmassa's. Dit condenseren kan zowel met een handinstrument als met een speciale, voor dit doel ontworpen, vibrator worden uitgevoerd. Uit onderzoek is gebleken dat er een grotere dichtheid van de porseleinmassa ontstaat wanneer gebruik wordt gemaakt van een vibrator.

Aan de hand van elektronenmicroscopie wordt dit aangetoond.

In hoofdstuk zes worden het kleurbepalen, de anatomische opbouw, de relatie tussen vorm en kleur en het inkleuren van porselein behandeld.

In hoofdstuk zeven wordt aandacht besteed aan de oclusie en articulatie en wordt het modelleren van porseleinen kronen in een individueel instelbare articulatuur besproken.

Het achtste hoofdstuk laat zien hoe het porselein moet worden beslepen en hoe tijdens het voorlaatste bakproces de oclusie en articulatie in detail kunnen worden aangepast. Hierna volgt de laatste fase, het inkleuren van de fissuren en het glanzen van het porselein.

Het laatste hoofdstuk beschrijft de F.G.P.-techniek (Functionally Generated Path-technique). Deze techniek is ontwikkeld voor het opbouwen van porseleinen kauwvlakken en gaat uit van groepgeleiding voor grote reconstructies.

Ook deze keer kan weer worden gesproken van een uitstekend boek, dat de geïnteresseerde tandarts of technicus inzicht geeft in de uitvoering van de porseleintechniek.

A. E. Bronsdijk, Groningen

G. H. BASTING. Praktische Zahnerhaltungskunde. Ein Handbuch für das gesamte Praxisteam. 288 pag., 318 afb. Quintessenz Verlags-GmbH, Berlin, Chicago, London, São Paulo und Tokio 1987. Prijs DM 348,-. ISBN 3 87652 490 3.

De toenemende publikatiestroom maakt het voor de praktiserende tandarts steeds moeilijker om op de hoogte te blijven van de vorderingen der wetenschap. In deze situatie vervullen overzichtelijke artikelen en boeken die een overzicht bieden over bepaalde aspecten van het vakgebied een belangrijke functie. Ook de schrijver van 'Praktische Zahnerhaltungskunde' stelde zich ten doel zo'n overzicht te presenteren. Hij had daarbij niet alleen de praktiserende tandarts op het oog maar het gehele team van tandarts, mondhygiënist en assistente, daarmee riskerende dat het resultaat voor de één te beknopt en voor de ander te uitvoerig zou uitvallen. Zijn keuze van onderwerpen toont een moderne kijk op het vakgebied. Hoewel het voorwoord nog open met het begrip 'conserverende tandheilkunde' blijkt reeds bij het kennis-

nemen van de inhoudsopgave dat de aanduiding 'cariologie en endodontologie' meer recht zou hebben gedaan aan de inhoud. Etiologie, morfologie, diagnostiek, therapie en preventie van cariës zijn de onderwerpen die de revue passeren. In dit opzicht biedt het boek meer dan uit de titel valt op te maken.

De hoofdstukken over de therapie, inclusief de endodontie, nemen een belangrijke plaats in en beslaan meer dan de helft van het boek (166 pagina's). Daarbij komt dat caviteitpreparatie er met vijf pagina's wel wat bekaaid af, in vergelijking met bijvoorbeeld de vijftien pagina's over droogleggen. Bij het restaureren krijgen het afwerken en polijsten van amalgaam naar verhouding veel aandacht, zowel in de tekst als in talloze afbeeldingen van prachtig glimmende restauraties. De summiere behandeling van het condenseren, dat toch van zoveel meer invloed is op de kwaliteit van een amalgaamrestauratie, vormt daarmee een opvallend contrast.

Ruime aandacht is er voor de endodontie, step back-preparatie, laterale condensatie en thermische compactie komen onder meer aan de orde. Naast de therapie heeft ook de preventie veel aandacht gekregen. Drie hoofdstukken zijn daaraan gewijd, waarin onderwerpen als fluoride, fissuurlakken, voorlichting over voeding en uiteraard mondhygiëne aan de orde komen.

De schrijver heeft de nadruk willen leggen op de praktijk en daarom afgezien van literatuurverwijzingen in de tekst. Niettemin treffen we achterin het boek 266 referenties aan, overigens alleen met jaargangvermelding zonder bladzijde-aanduiding. Als we mogen aannemen dat hier het bronnenmateriaal van de auteur is weergegeven dan vormt het vrijwel ontbreken van Engelstalige literatuur toch wel een ernstige leemte. De gevolgen daarvan zijn merkbaar in de tekst die niet altijd gelijke tred houdt met de vorderingen der wetenschap. De heldere en overzichtelijke schrijfwijze en de prachtige illustraties maken echter veel goed.

Ch. Penning, Leidschendam

A. J. DE JONG. Intake voor psychotherapie. Inleiding tot behandelen. 209 pag. Uitgeverij Boom, Meppel 1987. Prijs f 34,-. ISBN 90 6009 773 4.

Ook de tandarts heeft regelmatig te maken met 'intakes': eerste ontmoetingen tussen hem en een patiënt. Reden waarom dit onderwerp ook in de tandheelkunde in de belangstelling staat.

In de voorlichtingskunde wordt de laatste tijd de nadruk gelegd op dit eerste gesprek met de patiënt. Want hier wordt de basis gelegd voor de verdere relatie. Van groot belang is dat de hulpverlener een beeld krijgt van het probleem van de patiënt, zoals deze dat beleeft. Een gevaar is immers dat de hulpverlener zich te veel baseert op zijn eigen oordeel, waardoor de patiënt niet of weinig in de besluitvorming wordt betrokken. In het verloop van de behandeling kan dat dan tot ongewenste situaties leiden. In dit boek komen de visie van een psychotherapeut aan de orde en de problemen die zich voordoen bij de intake van een patiënt met een psychotherapeutisch probleem. In het eerste hoofdstuk worden bovengenoemde problemen rond intake en indicatiestelling voor psychotherapie uiteengezet.

In hoofdstuk 2 wordt de relatie besproken tussen intake en vier hoofdstromingen in de psychotherapie (gedragstherapie, cliënt-centered, gezinstherapie en psychodynamische therapie).

Opvallend is dat de keuze voor een behandelvorm vaak sterker wordt bepaald door karakteristieken van de hulpverlener dan door die van de patiënt. Voorbeelden hiervan zijn bekendheid van de hulpverlener met een bepaald centrum of zijn persoonlijke voorkeuren. Met andere woorden, de belangrijkste factor die bijdraagt tot de indicatiestelling is: de sympathie van de hulpverlener. De auteur probeert de problemen in een intake te ondervangen door zijn zgn. 'brugklasmodel' aan te bieden. Dit model is geënt op het brugklasconcept in het middelbaar onderwijs en probeert meer methodisch met de patiënt tot een behandelkeuze voor psychothera-

pie te komen.

In hoofdstuk 3, 4 en 5 komen achtereenvolgens het model en de methode, de techniek en een aantal praktische consequenties van deze intake-procedure aan de orde. In hoofdstuk 6 staan aanbevelingen voor meer aandacht voor het intakeproces, met name in de opleiding.

In het laatste hoofdstuk, de nabeschuiving, wordt de vraag gesteld of het brugklasmodel voor intake tot de psychotherapie beperkt moet blijven. Volgens de auteur treedt er stellig schaalvergroting op: 'Binnen het brede gebied van de hulpverlening leent de psychotherapie zich bij uitstek voor het ontstaan van zuivere methodiek.'

De uitgeschreven gespreksfragmenten in dit werk zijn bijzonder illustratief.

Hoewel dit boek voor psychotherapeuten is geschreven staat er ook veel leersaams in voor tandartsen. Met name als het gaat om het intake-gesprek, inclusief diagnostiek en indicatiestelling. Voor tandartsen die geïnteresseerd zijn in voorlichting, vooral bij menings- en besluitvorming van patiënten, kan dit boek van harte worden aanbevolen.

M. P. M. A. Duyx, Amsterdam

S. ZIFF. De amalgaamvulling: een giftige tijdbom. 155 pag. La Rivière & Voorhoeve, Kampen 1987. Prijs f 19,90. ISBN 90 6084 615 X.

Van de oorspronkelijke Amerikaanse uitgave 'The toxic timebomb, silver dental fillings' is thans, bij La Rivière & Voorhoeve te Kampen, een Nederlandse vertaling verschenen.

De beschuldigungen van Ziff zijn dezelfde gebleven en dus zullen wij ook met deze vertaling moeten leven, overeenkomstig de verzuchting waarmee K. J. J. Vreeburg zijn uitvoerige recensie van de oorspronkelijke uitgave (zie Ned Tijdschr Tandheelkd 1986; 93: 185-6) afsloot.

Redactie, Laren (NH)